

UDK: 262.2(497.5 Kustošija) (091)
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 2. 4. 2001.

Osnutak župe Sv. Nikole Tavelića u Kustošiji

TOMISLAV ZORKO
Zagreb, Republika Hrvatska

Autor rekonstruira osnutak župe sv. Nikole Tavelića u zagrebačkom naselju Kustošija. Župu je 1939. godine osnovao zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac. Pri tome su se javila razna oprečna stajališta i reakcije crkvenih institucija, vjernika, javnosti i predstavnika državnih vlasti. Unatoč svemu, nova župa je osnovana i njome je poboljšan vjernički život što je naročito došlo do izražaja u periodu komunističke diktature.

Uvod

Nadbiskup Stepinac je svojim radom ostavio dubok trag u životu Zagrebačke nadbiskupije. Njegovom zaslugom osnovan je čitav niz novih župa u gradu Zagrebu i okolici. U sklopu tog pastoralnog rada osnovana je i župa sv. Nikole Tavelića u Kustošiji. Rekonstrukcijom osnutka župe moguće je uočiti neke probleme vezane uz osnutak župe te stajalište i reakciju crkvenih institucija, vjernika, javnosti i predstavnika državnih vlasti. Danas je Kustošija sastavni dio grada Zagreba, no u vrijeme kada je župa osnovana bila je klasično zagrebačko predgrađe koje nije bilo dio gradske općine.

Stanje dušobrižništva u Zagrebu između dvaju svjetskih ratova

U prvim desetljećima dvadesetog stoljeća Zagreb se brzo razvijao. Povećavali su se njegovi društveni i gospodarski potencijali. Broj stanovnika se naglo povećavao, posebice u razdoblju nakon Prvoga svjetskog rata. Krajem 19. stoljeća (1890. godine) grad Zagreb je imao 39 333 stanovnika, 1900. godine 61 855, a 1910. godine 80 029.¹ Osim u gradu, broj stanovnika povećavao se i bližoj okolici i to u onim općinama koje su neposredno graničile sa Zagrebom. Stanovništvo grada i kotara Za-

---

¹ *Stanovništvo 1857-1961, po naseljima i dijelovima naselja, Zagreb*, Republički zavod za statistiku SRH, Zagreb 1964., 16. Ovi podaci o broju stanovnika za grad Zagreb ujediniuju podatke za grad Zagreb, dijelove naselja Črnomerec, Borongaj, Jarun, Rudeš, Vrabečko, Ljubljanicu, Petruševac, Vukomerec i Žitnjak.

greba povećavalo se zbog stalnog priljeva ljudi u potrazi za poslom i boljim životom. Dolazilo se iz svih dijelova Hrvatske. Prema popisu stanovništva iz 1921. godine grad Zagreb je imao 108 674 stanovnika, a kotar Zagreb 52 196.² Sljedeći popis iz 1931. godine bilježi u gradu Zagrebu 185 581 stanovnika, a u kotaru Zagreb 64 314.³ Prema ovim podacima u gradu Zagrebu se broj stanovnika u 10 godina povećao za 41,44 %, a u kotaru Zagreb za 18,84 %. Ovakav demografski rast nije proporcionalno pratilo i poboljšanje životnih uvjeta. Velik dio ovoga povećanog broja stanovnika živio je vrlo oskudno.

Povećanje broja stanovnika u gradu Zagrebu i okolici značilo je za Zagrebačku nadbiskupiju povećanje broja vjernika. U gradu Zagrebu je 1921. godine bilo 91 600 rimokatolika, a u kotaru Zagreb 51 632.⁴ Deset godina kasnije (1931.) nalazilo se u gradu Zagrebu 157 887 rimokatolika, a u kotaru Zagreb 62 538.⁵ U roku od deset godina povećanje broja vjernika za 41,98% u gradu Zagrebu i 17,44% u kotaru Zagreb otvorilo je pitanje dušobrižništva. Kvalitetan vjernički život neodvojivo je vezan uz duhovnu obitelj, tj. župu. Do Prvoga svjetskog rata grad Zagreb imao je 4 stare župe (sv. Marko na Gornjem gradu, sv. Marija na Dolcu, sv. Ivan u Novoj Vesi i sv. Petar u Vlaškoj ulici).⁶ Nadbiskup dr. Antun Bauer⁷ osnovao je 15. travnja 1915. godine župu sv. Blaža i 1. siječnja 1932. godine župu sv. Antuna Padovanskog.⁸ U cilju poboljšavanja dušobrižništva u Zagrebu omogućeno je nekim redovničkim zajednicama da dođu u Zagreb te tako 1922. godine na Sveti Duh stižu konventualci, 1923. godine na Ksaver trećeredci glagoljaši, 1927. godine na Maksimir dominikanci, 1929. godine na Knežiju salezijanci i 1930. godine na Maksimir isusovci. Znatnije povećanje broja vjernika počelo se osjećati i prije nego što je to službeni popis stanovništva potvrdio te se u Zagrebačkoj nadbiskupiji počelo ozbiljno razmišljati o sustavnom osnivanju novih župa i izgradnji novih crkava. Tom prilikom je dr. Svetozar Ritig⁹ 1929. godine objavio raspravu "Reorganizacija dušobrižništva u Zagrebu." U njoj je analizirao stanje dušobrižništva u Zagrebu dajući neke konkretne prijedloge za poboljšanje. Ritig je analizirajući potrebu za

² *Definitivni rezultati popisa stanovništva od 31. januara 1921. god.*, Sarajevo 1932., 262.-265.

³ *Definitivni rezultati popisa stanovništva od 31. marta 1931. godine*, knjiga 1., Beograd 1937., 10.

⁴ *Definitivni rezultati popisa stanovništva od 31. januara 1921. god.*, Sarajevo 1932., 262.-265.

⁵ Kao bilješka 3.

⁶ Aleksa BENIGAR, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Zagreb 1993. 159.

⁷ Dr. Antun Bauer (1856.-1937.) bio je zagrebački nadbiskup od 1914. do 1937. godine.

⁸ A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac...*, n.dj. 159.-160.

⁹ Dr. Svetozar Ritig (1873.-1961.) bio je u to vrijeme župnik župe sv. Marka u Zagrebu.

novim župama Zagreb razdijelio na historijski, moderni (nastao iza 1870. godine) i poratni dio. Došao je do zaključka da u historijskim dijelovima Zagreba nema potrebe za podizanjem novih crkava, dok na pojedinim točkama modernog dijela grada postoji potreba za novim crkvama. Poratni dio Zagreba, koji obuhvaća naselja južno od željezničke pruge te oko i preko potoka Črnomerca, prema Ritigu zahtijeva posebnu pažnju i brigu "kako bi se doskočilo dušobrižničkoj pustinji koja tamo vlada."¹⁰ Ritig je stoga predložio izgradnju dušobrižničkih stanica na sljedećim lokacijama: 1. na Kanalu, 2. na Putinama u Trnju, 3. kraj Marofa časnih sestara u Savskoj cesti, 4. u Prilazu baruna Filipovića, 5. na gornjem dijelu Pantovčaka, 6. u Novoj cesti, 7. u Selskoj cesti kraj vojarne, 8. u Kustošiji kraj osnovne škole.¹¹ Ritig je u raspravi razmišljao i o broju vjernika u župi smatrajući da je ideal oko 6000.¹²

Osnivanje župa i izgradnja crkvi vrlo je složen i mukotrpan posao koji zahtijeva dobru administrativnu pripremu i značajna materijalna sredstva. Zagrebu i okolici bilo je potrebno najmanje 15 novih župa. To je zahtijevalo prikupljanje značajnih financijskih sredstava. Jedan od razloga sporog osnivanja novih župa u prvom desetljeću nakon Prvoga svjetskog rata bio je nedostatak novaca. Kraj dvadesetih godina 20. stoljeća donosi nove nevolje. Velika gospodarska kriza 1929. - 1933. godine koja je zahvatila cijeli svijet osjećala se i u Kraljevini Jugoslaviji. Zagreb je, kao financijsko i industrijsko središte, njome bio iznimno pogođen. Oporavak je bio težak i spor. Unatoč tome broj stanovnika, a time i vjernika u gradu i okolici konstantno se povećavao. Stanje je postalo alarmantno. Novi nadbiskup - koadjutor dr. Alojzije Stepinac¹³ odlučio je poboljšati kvalitetu pastoralne službe u Zagrebačkoj nadbiskupiji. Možda u najtežem i najgorem vremenu kada su posljedice gospodarske krize bile jako naglašene. Ali svako odgađanje pogoršavalo bi situaciju. Dr. Stepinac je to shvatio te odmah prve godine svoje biskupske službe (1934.) započinje s pripremama. Sljedeće godine u nedjelju 18. kolovoza organizirao je prvo veliko prikupljanje priloga za osnutak osam novih župa u gradu Zagrebu.¹⁴ U sljedećim godinama ove župe su i osnovane. Nakon njih nadbiskup Stepinac nastavio je dalje osnivati nove župe, čak i tijekom Drugoga svjetskog rata.¹⁵ Sav nadbiskupov rad i napor nije prošao bez prigovora. Najčešće se prigovaralo da nije pogodan trenutak

¹⁰ Svetozar RITIG, *Reorganizacija dušobrižništva u Zagrebu*, Zagreb 1929., 6.

¹¹ *Isto*, 7.

¹² *Isto*, 13.

¹³ Dr. Alojzije Stepinac (1898.-1960.) posvećen je 24. lipnja 1934. godine kao zagrebački nadbiskup - koadjutor s pravom nasljedstva. Nakon smrti svog prethodnika dr. Antuna Bauera 7. prosinca 1937. godine preuzima stolicu zagrebačkog nadbiskupa.

¹⁴ Sv. Jeronima u Maksimiru, sv. Obitelji na Kanalu, sv. Pavla na Krešimirovom trgu, sv. Krista Kralja u Trnju, sv. Terezije od Malog Isusa na Miramarskoj cesti, sv. Josipa na Novoj cesti, bl. Marka Križevčanina na Selskoj cesti i sv. Nikole na Horvatima. (A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac...*, n.dj. 160. - 164., *Novosti*, 19. 8. 1935.)

¹⁵ A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac...*, n.dj., 166. - 169.

za nove župe zbog gospodarske krize.¹⁶ Unatoč svemu nove župe su osnovane i potpomogle su u organizaciji kvalitetnijega dušobrižničkog rada među povećanim brojem zagrebačkih vjernika.

Općina Kustošija

Na zapadnoj strani grada Zagreba smjestilo se naselje Kustošija. Ime je dobilo po posjedu kanonika kustosa. Kustos je imao zadaću voditi brigu oko zagrebačke katedrale i njezine riznice. Kustošija nije pripadala gradu Zagrebu, već se nalazila u sastavu samostalne općine Vrapče. Potok Črnomerec bio je granica između Zagreba i Kustošije. Interesi Kustošije bili su različiti od interesa naselja općine Vrapče udaljenijih od Zagreba. Prema mišljenju Kustošijanaca uprava općine Vrapče odnosila se prema njima maćehinski. Stoga se tridesetih godina 20. stoljeća počelo u Kustošiji ozbiljno razmišljati o samostalnoj općini. Pokrenuta je akcija za odcepljenje od Vrapča. U tu svrhu organiziran je akcijski odbor. Rad je uspješno završen 18. studenoga 1937. godine kad je odlukom ministra unutrašnjih poslova osnovana samostalna općina Kustošija.¹⁷ U njezin sastav ušla su naselja Frateršćica, Črnomerec, Gorenci, Donja Kustošija, Gornja Kustošija, Ljublanica i Rudeš. Nakon osnivanja općine provedeni su 10. travnja 1938. godine općinski izbori na kojima je pobijedila lista Ivana Marenića.¹⁸ On je na prvoj sjednici novoga općinskog odbora izabran za načelnika općine. Nova općinska uprava morala je rješavati problem što pravednijeg razgraničenje s općinom Vrapče. Pritom su se javile želje da se naselja Jarun, Gornji i Donji Berek te Gornje Prečko pripoje Kustošiji. Od trenutka osnivanja općine započet je rad na pripojenju Kustošije gradu Zagrebu. Velik dio Kustošijanaca nadao se da će spajanje sa Zagrebom uslijediti vrlo brzo. Ideja o pripajanju nije bila strana niti Zagrepčanima, ali je gradsko vijeće plašila pomisao na goleme investicije koje su u Kustošiji bile neophodne. Pripojenje Kustošije gradu Zagrebu izvršeno je tek nakon Drugoga svjetskog rata u sasvim novim okolnostima.

Kao i u Zagrebu, nakon Prvoga svjetskog rata rastao je broj stanovnika općine Vrapče i naselja Kustošije. Općina Vrapče imala je 1921. godine 7 638 stanovnika.¹⁹ Već 1931. godine ima 12 874 stanovnika,²⁰ od čega 6 098 stanovnika Kustošije.²¹ Kustošija nije bila dio Zagreba, ali je bila njegova periferija te se u njoj naseljava siromašniji radnički sloj ko-

¹⁶ Isto, 164. 166., *Katolički list*, 19. 9 1935.

¹⁷ *Narodne novine*, 2. 12. 1937.

¹⁸ *Glas za kulturno komunalni pregled*, 17. 4. 1938.

¹⁹ *Definitivni rezultati popisa stanovništva od 31. januara 1921. god.*, Sarajevo 1932., 264.-265.

²⁰ *Definitivni rezultati popisa stanovništva od 31. marta 1931. godine*, knjiga 1., Beograd 1937., 95.

²¹ *Glas za kulturno komunalni pregled*, 23. 5. 1939.

jem je Zagreb preskup za stanovanje. Najveći dio stanovnika Kustošije čine radnici i građani (oko 75%), a manji dio seljaci (oko 25%) koji su uglavnom, uz nešto obrtnika, bili starosjedilačko stanovništvo. Radničko stanovništvo bilo je uglavnom zaposleno u gradu Zagrebu, a manji dio je radio u Kustošiji. Industriju Kustošije činile su "Ciglane Zagreb" u vlasništvu Lea Müllera, Siemens d.d. za elektroindustriju sa svojim pogonom, Tekstilna tvornica pamuka, Terra nova (kaolin) "Rašica" i tvornica uskotračnoga željezničkog materijala. Preostala privreda sastojala se od trgovina, manjih obrta i gostionica. Životni uvjeti siromašnjega stanovništva Kustošije bili su vrlo teški. Neke od najtežih slučajeva opisao je župnik Vilim Cecelja²²: "Ja za moje vrijeme našao sam ljudi koji su po Grmoščici stanovali u zemlji. Na polju između Kustošije i Rudeša navažala je vojska smeće. Na tom smetištu pod zemljom našao sam jednu ženu s troje male djece. Ona mi reče da mora stanovati ovdje, jer bi inače došli drugi i odnjeli joj stvari, koje se iz smeća mogu pokupiti i prodati. Kraj toga mi prizna, da mora cijelu noć bdijeti kraj djece da ih ne pojedu štakori."²³ U Kustošiji, kao i u drugim zagrebačkim slamovima, bilo je poprilično kriminala o kojem su zagrebačke novine rado izvještavale.²⁴

Stanovništvo Kustošije je bilo većinom rimokatoličke vjere. U vjerskom pogledu Kustošija je do 1931. godine potpadala pod župu sv. Barbare u Vrapču. Porastom broja vjernika na širem području zapadne zagrebačke periferije osnovana je 1931. godine na dijelu teritorija župe sv. Blaža nova župa sv. Antuna Padovanskog na Svetom Duhu.²⁵ Župa je povjerena franjevcima konventualcima koji su 1922. godine na Svetom Duhu sagradili samostan. Novonastala župa obuhvatila je i najveći dio Kustošije (naselja Čnomerec, Fraterščica, Gorenci, Donja i Gornja Kustošija). Franjevci konventualci uočili su vjerničku zapuštenost Kustošije, te su joj počeli posvećivati veliku pažnju. Počeli su održavati nedjeljne svete mise u osnovnoškolskoj zgradi. Njihovim nastojanjem, pri čemu se posebno isticao župnik župe sv. Antuna Padovanskog o. Bonaventura Burić, u Kustošiju su došle časne sestre službenice milosrđa iz Dubrovnika. One su u Kustošiji kupile kuću i otvorile dječji vrtić.²⁶ Dolaskom se-

²² Vilim Cecelja rođen je 24. travnja 1909. godine u mjestu Sveti Ilija kraj Varaždina, a umro je 3. srpnja 1989. godine u Salzburgu. Svećeničku službu započinje 1932. godine kada je zaređen. Prvo je upravitelj župe u Hrastovici, a zatim 1939. godine postaje župnikom u Kustošiji. Za vrijeme Nezavisne Države Hrvarske postaje vojni vikar. Poslan je 1944. godine u Beč da osnuje podružnicu Hrvatskoga Crvenog križa. Nakon sloma NDH organizirao je skrb za hrvatske izbjeglice. U Salzburgu je osnovao Katoličku misiju za hrvatske radnike. Bio je vrlo ugledan u iseljeništvu. U razdoblju od 1949. do 1969. godine izdavao je u Salzburgu list *Glasnik Srca Isusova i Marijina*.

²³ Vilim CECELJA, "Osnutak prve župe Bl. Nikole Tavelića u Kustošiji", *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, 13. 11 1961., 241.-242.

²⁴ Npr. *Večer*, 12. 1 1939., 19. 4. 1939., 27. 5. 1939., 9. 6. 1939.

²⁵ Župa sv. Antuna Padovanskog utemeljena je 18. rujna 1931., a započela je s djelovanjem 1. siječnja 1932. godine. (*Svetoduški fratri* (ur. Ljudevit Maračić), Zagreb 1997., 24.)

stara otvorilo se pitanje izgradnje kapelice jer se sv. misa služila u neadekvatnom prostoru. Časne sestre dale su nešto novca i zemljište za izgradnju kapelica. Organizirano je i prikupljanje priloga uz istaknuto sudjelovanje novoosnovanog društva "Hrvatskih katoličkih žena". Gradnju je pomogao i sam nadbiskup Stepinac darovavši 70 000 dinara.²⁷ Kapela posvećena sv. Alojziju podignuta je uz samostan časnih sestara, a blagoslovio ju je 20. lipnja 1937. godine nadbiskup Stepinac.²⁸ Rad obiju redovničkih zajednica ostavio je vidan trag u životu Kustošije. Osim što su izgradnjom kapelice omogućili svakidašnju službu sv. mise, redovnici su radili i na okupljanju vjernika u razna društva.²⁹

Priprema osnutka župe u Kustošiji

Nakon što je od 1935. godine uspješno osnovao osam novih župa u Zagrebu nadbiskup Stepinac nastavio je dalje svoj rad. Na red je došla Kustošija. Njezino stanovništvo se konstantno povećavalo. Procjene su bile da općina Kustošija 1939. godine ima preko 11 000 stanovnika.³⁰ Osnutak župe postao je sve aktualniji kada je 1937. godine osnovana samostalna općina te je krajem 1938. i početkom 1939. godine nadbiskup Stepinac na tome počeo sve aktivnije raditi. Pred nadbiskupa i njegove suradnike postavilo se nekoliko prepreka koje su morali premostiti.

Prva prepreka koja se pojavila pred nadbiskupom bila je kome povjeriti novu župu. Nadbiskup je bio sklon, zbog nedostatka svećenika, prepuštiti župu franjevcima konventualcima koji su se ionako dobro snašli u Kustošiji. Ova redovnička zajednica već je imala župu u neposrednoj blizini, a mogućnost da dobije i susjednu župu izazivala je u određenim crkvenim krugovima protivljenje. Suprotstavio se Prvostolni kaptol koji je smatrao da je nezgodno dodjeljivati gradske župe redovnicima, a seoske svjetovnom kleru. Zbog svega ovog nadbiskup se obratio Kongregaciji u Rimu, da odobri redovnicima župu. Iz Rima je stigao negativan odgovor uz obrazloženje da za to treba pristanak Prvostolnog kaptola.³¹ Na taj način Vatikanska kurija zatražila je svjetovnog svećenika, budući da je bila upoznata sa stajalištem obiju strana. Ovom odlukom najviše su bili pogođeni i povrijeđeni franjevci konventualci. Ipak su oni mnogo pridonijeli u poboljšanju vjerničkog života u Kustošiji. Pokušavali su na razne načine promijeniti odluku, ali bez uspjeha te 23. ožujka 1939. godine

²⁶ *Katolički list*, 11. 11. 1943., Spomenica župe sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

²⁷ *Katolički list*, 11. 11. 1943.

²⁸ Spomenica župe Sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

²⁹ Križarsko društvo za mladiće i djevojke, Katolička radnička mladež, Katolička akcija, Hrvatske katoličke žene... (Spomenica župe Sv. Nikole Tavelića u Kustošiji, *Glas za kulturno komunalni pregled*, 16. 5. 1937., 3. 6. 1937.)

³⁰ *Glas za kulturno komunalni pregled*, 23. 5. 1939

³¹ Spomenica župe Sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

napuštaju Kustošiju.³² Nezadovoljstvo se proširilo i na vjernike, budući da su redovnici ovdje bili vrlo omiljeni. Nadbiskupu nije preostalo ništa drugo nego da potraži svjetovnog svećenika za novu župu. U vidu je imao nekoliko kandidata,³³ no oni su ga odbili. Kandidate je odbijao nedostatak stalnih prihoda za osnutak župe, a i samo mjesto župnika u Kustošiji nije bilo dovoljno atraktivno. Nakon toga izbor je pao na Vilima Cecelju, župnika u Hrastovici.³⁴ On je bio u proljeće 1939. godine pozvan kod nadbiskupa na razgovor. Prihvatio je organizirati novu župu i biti njezinim župnikom, ali uz uvjet da njegovo upražnjeno mjesto u Hrastovici ne ostane nepopunjeno. Nadbiskup ga je nakon toga odveo u Kustošiju i pokazao mu teritorij nove župe. Kako se nije mogla odmah naći osoba za župnika u Hrastovici, Cecelja je uz novi posao neko vrijeme vodio i svoju staru župu. Od ponedjeljka do petka boravio je u Hrastovici, a od petka do ponedjeljka u Kustošiji.³⁵

Novoj župi trebalo je odrediti zaštitnika. Bilo je raznih prijedloga: Sveti Duh, Presveto Trojstvo, sv. Ana, sv. Alojzije...³⁶ No nijedan nije bio potpuno prihvatljiv. Prijedlog da to bude Sveti Duh nije prihvaćen jer franjevci konventualci u sklopu svog samostana imaju kapelicu s ovim zaštitnikom. Sv. Alojzije nije se svidio nadbiskupu jer je htio izbjeći primisli da je to ime nadjenuto radi njega. Konačno je Cecelja predložio da zaštitnik bude bl. Nikola Tavelić.³⁷ Nadbiskupu se prijedlog odmah sviđio zbog nekoliko razloga. Stepinac je često isticao želju da se crkve podižu u čast hrvatskih blaženika. To je bio jedan od načina širenja njihova štovanja. Uz to postojala je velika mogućnost da bl. Nikola Tavelić postane prvim hrvatskim svecem. Mnogi su se nadali da bi se to moglo dogoditi 1941. godine prilikom završnih proslava 1300. godišnjih veza Svete Stolice i Hrvata. Pokret za kanonizaciju bl. Nikole Tavelića uzeo je osobitog maha u dvadesetom stoljeću, a tridesetih godina dobio je poseban poticaj. Zagrebački nadbiskupi izdali su čitav niz okružnica i pastir-

³² Isto.

³³ Dr. Franjo Grundler, kapelan župe sv. Petra u Zagrebu, Ivan Šalić, kapelan župe sv. Blaža u Zagrebu, Ivan Pavlović, župnik u Posavskim Bregima... (Spomenica župe sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.)

³⁴ Cecelja i Stepinac upoznali su se 1933. godine, kada je Stepinac kao nadbiskup-koadjutor smirivao nezadovoljstvo vjernika u Sv. Ivanu Zelini, a Cecelja je služio kao kapelan u Bedenici. (A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac...*, n.dj. 104.-108.)

³⁵ V. CECELJA, "Osnutak...", *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, 13. 11 1961., 241.

³⁶ Spomenica župe Sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

³⁷ Franjevac Nikola Tavelić (Šibenik oko 1340.- Jeruzalem 11. studenog 1391.) boravio je kao misionar u Bosanskoj vikariji od 1372. do 1383. godine kada je otišao u Jeruzalem. Zbog propovijedi održane okupljenim Saracenicima, u kojoj ih je pozivao da se obrate na kršćanstvo, bačen je zajedno s troje drugih misionara u tamnicu. Nakon emirove presude bili su sasječeni i spaljeni na lomači. U Šibeniku su ga počeli štovati kao mučenika i sveca odmah nakon njegove smrti. Papa Lav XIII. (1878.-1903.) ga je beatificirao 1899. godine, a papa Pavao VI. (1963.-1978.) proglasio ga je 21. lipnja 1970. godine prvim hrvatskim svecem.

skih pisama vjernicima kako bi se širilo i jačalo štovanje bl. Nikole Tavelića. Nadbiskup Bauer uspio je 1937. godine dobiti od Svete Stolice dopuštenje širenja svetkovanja blagdana bl. Nikole Tavelića u svim biskupijama Kraljevine Jugoslavije te dozvolu da se u svim tim biskupijama podižu oltari u čast ovog blaženika. Nadbiskup Stepinac je također sudjelovao s velikim žarom u pokretu. Kao nadbiskup - koadjutor posvetio je 25. srpnja 1937. godine oltar bl. Nikole Tavelića u jednoj kapelici u Jeruzalemu.³⁸ Kao prva osoba Zagrebačke nadbiskupije afirmirao je, potpomagao i usmjeravao kult blaženika i njegovu kanonizaciju. Prilika da bl. Nikola Tavelić dobije prvu župu³⁹ u Hrvatskoj naišla je na Stepinčevu potpunu potporu. Ipak, pitanje zaštitnika nove župe u Kustošiji nije bilo potpuno riješeno. Trebalo je još premostiti crkveno - pravni problem. Slično je bilo i 1937. godine prilikom osnivanja župe bl. Marka Križevčanina u Zagrebu. Župe i crkve mogle su se u pravilu posvećivati samo svecima. Prema trećem stavku 1168. kanona⁴⁰ Zakonika kanonskog prava⁴¹ iz 1917. godine župu ili crkvu bilo je moguće posvetiti blaženiku uz dopuštenje Sv. Stolice. Stoga je nadbiskup Stepinac 28. travnja uputio Kongregaciji u Rimu molbu da dopusti da zaštitnik nove župe bude bl. Nikola Tavelić.⁴² Sveta Stolica je 7. lipnja 1939. godine to dopustila.⁴³ Tako je bl. Nikola Tavelić dobio svoju prvu župu.

U Kustošiju su prve službene vijesti o osnivanju župe stigle 20. travnja 1939. godine. Tada su općinske vlasti zaprimile dopis nadbiskupa Stepinca o skorom osnutku župe.⁴⁴ Istog dana općinske vlasti primile su Ceceljin podnesak u kojem ih on obavještava da mu je Zagrebačka nadbiskupija povjerila zadaću organizacije rimokatoličke župe u Kustošiji te ih moli da mu se o trošku općine nađu prostorije.⁴⁵ Nadbiskup Stepinac je Cecelji dopustio stanovanje u Nadbiskupskom dvoru sve dok se ne sna-

³⁸ A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac...*, n.dj. 175.-177.

³⁹ Prva crkva u čast bl. Nikole Tavelića podignuta je u selu Cerovac kraj Požege. (*Prvi hrvatski svetac Nikola Tavelić*, (ur. Gabrijel Horvatin JURIŠIĆ), Zagreb 1971., 30.)

⁴⁰ "Ecclesiae dedicari Beatissimum sine Sedis Apostolice indulto." (*Codex iuris canonici*, Freiburg 1918., 304.)

⁴¹ Zakoni Tridentinskog koncila (1545.-1563.), kao i oni kasniji nisu bili skupljeni u jednoj zbirci što je izazivalo određeni nered. Stoga je bilo mnogo zahtjeva da se sastavi jedna nova jedinstvena zbirka crkvenih zakona. Papa Pio X. (1903.-1914.) odlučio je skupiti sve crkvene zakone. Posao je povjerio kardinalu Pietru Gasparriju. Papa Benedikt XV. (1914.-1922.) proglasio je 27. svibnja 1917. godine ovu pripremljenu zbirku Zakonikom kanonskog prava koji je postao obvezatan 19. svibnja 1918. godine. Ovaj *Codex iuris canonici* vrijedio je do 25. siječnja 1983. godine, kada je papa Ivan Pavao II. proglasio novi koji je 27. studenog 1983. godine stupio na snagu.

⁴² Nadbiskupski arhiv u Zagrebu, Zagreb (dalje: NA u Zagrebu), Nadbiskupski duhovni stol (dalje: NDS), 3926/1939.

⁴³ Dozvola Sv. Stolice, Spomenica župe Sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

⁴⁴ Državni arhiv u Zagrebu, Zagreb (dalje: DA u Zagrebu), Urudžbeni zapisnik općine Kustošija.

⁴⁵ DA u Zagrebu, Zapisnik sjednice općinskog odbora 8. 5. 1939.

đe u Kustošiji. Dolaskom u Kustošiju zatražio je pomoć od općine. Nakon dolaska Cecelja se prvo predstavio franjevcima konventualcima na Svetom Duhu. Nakon toga upoznaje se s časnim sestrama i uglednijim građanima Kustošije (načelnikom općine, nekim općinskim odbornicima, ravnateljem škole, učiteljima...). Većem broju župljana predstavio se 21. travnja 1939. godine na svojoj prvoj sv. misi u Kustošiji. Uspješan osnutak župe ovisi i o potpori društvene zajednice u kojoj će se ona nalaziti. Vjernici Kustošije podržavali su osnutak župe. Nezadovoljstvo je izazivala činjenica da nova župa nije povjerena franjevcima konventualcima koji su ovdje bili vrlo omiljeni. Na sjednici općinskog odbora 8. svibnja 1939. godine raspravljalo se o osnutku župe. Načelnik Marenić pročitao je odboru dopis nadbiskupa Stepinca i molbu župnika Cecelje. Rasprava je bila vrlo burna. Odbornici su reagirali dvojako. Pitanje financijskog udjela općine podijelilo ih je. Načelnik i dio odbornika bili su za osnutak župe i pružanje pomoći župniku. Drugi dio se suprotstavio. Odbornik Josip Šćukanec napao je Kaptol tvrdeći da on ima dosta novca pa neka da stan župniku. Ivan Črček izjavio je da ne treba samo tako bacati novac. Đuro Kekelj je isticao da ne treba bacati novac kad oni imaju župu na Svetom Duhu.⁴⁶ Rasprava je prekinuta bez odluke uz zaključak da se ponovno stavi na dnevni red kad prilike budu bolje.⁴⁷

Ovo je bio udarac za župnika, ali se nije pokolebao. Ni nadbiskup Stepinac nije se dao smesti. Nastavio je s administrativnim poslovima vezanim uz osnutak župe. Od uprave Savske banovine zatražio je organiziranje službene rasprave o osnutku župe u Kustošiji. Na raspravi bi bili svi oni kojih se osnutak nove župe tiče, od predstavnika mještana, vlasti, nadbiskupije do župnika susjednih župa. Oni bi trebali dati svoj pristanak za osnutak župe. Uz to trebalo se raspraviti o ustroju nove župe, njezinim granicama, pitanju groblja i odnosu prema susjednim župama. Ipak, konačnu odluku o osnutku župe, njezinim pastoralnim pitanjima i granicama donosio je nadbiskup. Zaključci rasprave (pozitivni ili negativni) mogli su utjecati na odluku. Načelnik općine Kustošija raspisao je radi rasprave izbore za izaslanike mještana. Na temelju odluke Upravnog odjela banske uprave provedena je 5. lipnja 1939. godine službena rasprava u prostorijama općine.⁴⁸ Vlast su predstavljali banski inspektor Adalbert Štimac, kao izaslanik banske uprave i sreski podnačelnik Vladimir Huber, kao predstavnik sreza Zagreb. Izaslanik Nadbiskupskoga duhovnog stola bio je kanonik - lektor Prvostolnog kaptola monsinjor Lovro Radičević. Općinsku upravu predstavljali su načelnik Ivo Marenić i odbornici Milan Banić i Franjo Volf. Uz Cecelju kao župnika nove župe prisutni su bili svi župnici susjednih župa, o. Bonaventura Burić - župnik župe sv. Antuna Padovanskog na Svetom Duhu, dr. Milan Petrović -

⁴⁶ *Glas za kulturno komunalni pregled*, 12. 5. 1939.

⁴⁷ DA u Zagrebu, Zapisnik sjednice općinskog odbora 8. 5. 1939.

⁴⁸ *Glas za kulturno komunalni pregled*, 13. 6. 1939.

župnik župe bl. Marka Križevčanina u Selskoj cesti, Franjo Horvat - župnik župe sv. Barbare u Vrapču i dr Ivan Dukić - župnik u Šestinama. Opunomoćenici mještana Kustošije bili su Martin Lauš i Mijo Petravić iz Ljubljance, Andrija Hrdjok i Josip Dvojković iz Gornje Kustošije, Josip Bezuh iz Zagrebačke ulice, Josip Piščetek i Juro Severec iz Frateršćice, Mijo Sudar iz Črnomerca te Mijo Debanić i Juro Kekelj⁴⁹ iz Gorenaca.⁵⁰ Početkom rasprave načelnik Marenić iznio je stajalište i želju općinske uprave da nova župa obuhvati cijelo područje općine jer to ima veliku administrativnu prednost. Župnik bl. Marka Križevčanina izrazio je želju da Ljubljana, koja je u općini Kustošiji, ostane i dalje u njegovoj župi. Obrazložio je to činjenicama da je selu bliža njegova crkva nego što će to biti buduća u Kustošiji, a kad se Kustošija pripoji gradu Zagrebu nestat će i administrativne teškoće. Župnik sv. Antuna Padovanskog o. Burić objasnio je da bi zbog pastoralnih razloga bilo bolje da Kustošijski Črnomerec i Frateršćica ostanu i dalje dijelovi njegove župe. Šestinski župnik ustvrdio je da zaselak Kekelji ne pripada njegovoj župi već župi sv. Antuna Padovanskog te da za ovaj zaselak vrijedi očitovanje o. Burića.⁵¹ Za vrapčanskog župnika najvažnije je bilo pitanje groblja i grobnih pristojbi, budući da nova župa nema svoje groblje, a dio vjernika pokapa se na vrapčanskom groblju. Za organizatora nove župe Cecelju rasprava se dobro razvijala. Zahtjevi okolnih župnika nisu bili pretjerani te se o njima moglo još razgovarati. Čak ni zahtjevi svetoduških franjevac, koji su izgubili Kustošiju, nisu bili nerealni. Sve prisutne iznenadile su izjave predstavnika mještana. Predstavnici Donje i Gornje Kustošije, Črnomerca i Frateršćice izjasnili su se protiv otvaranja župe jer su zadovoljni svojom dosadašnjom duhovnom pastvom na Svetom Duhu. Slično su se izjasnili i predstavnici Ljubljance. Jedino su se predstavnici sela Rudeš suglasili s osnutkom nove župe.⁵² Upitani za razloge odbijanja odgovarali su da se najviše boje materijalnih tereteta. Objašnjenja da neće biti nikakvih izdataka nisu ih uspjela razuvjeriti. Cecelja se našao u problemima. "Sve su oči bile uprte u mene sa pitanjem: kako sam pripremio tako slabi teren za sjednicu, da se ne može zaključiti ni osnutak župe."⁵³ Pokušao je popraviti situaciju objašnjavajući prisutnima razloge odbijanja osnivanja župe. Istaknuo je da je većinu vjernika razveselila vijest o osnutku župe. Oni su smatrali da je otvorenje župe gotova stvar te za izbore predstavnika nisu marili. Ovakvo raspoloženje su iskoristili vječiti nezadovoljnici i protivnici crkve i vjere. Stoga prema njemu ovi izaslanici ne predstavljaju nikakvu volju mještana.⁵⁴ Predstavnik nadbiskupije Radiče-

⁴⁹ Nije bio na raspravi.

⁵⁰ Zapisnik s rasprave održane 5. lipnja 1939. godine u općinskoj upravi Kustošija, Spomenica župe sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

⁵¹ Isto.

⁵² Isto.

⁵³ V. CECELJA, "Osnutak...", *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, 13. 11 1961., 244.

⁵⁴ Spomenica župe sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

vić odbacio je ova objašnjena smatrajući da bi ona dovela u pitanje zakonitost ove sjednice i zahtijevala nove izbore mještana.⁵⁵ Načelnik općine ponovio je stajalište općinske uprave da je osnutak nove župe u interesu općine, njezinog napretka i prosperiteta.⁵⁶ Na kraju rasprave Radičević je objavio da konačnu odluku o osnutku župe donosi nadbiskup te ako ona bude osnovana župljanima se neće povisivati župska davanja.⁵⁷ Ovo-me je dodao da će njegov prijedlog nadbiskupu biti osnutak mjesne kapelanije umjesto župe.⁵⁸ Za Cecelju je ovo bio nov neuspjeh. Činilo se da je sve izgubljeno. Rasprava na kojoj se trebao formalno potvrditi osnutak župe pretvorila se u nešto sasvim suprotno. Cecelja je o svemu obavijestio nadbiskupa opravdavajući se slično kao i na raspravi tvrdeći da su komunisti iskoristili trenutak da onemoguće osnutak župe.⁵⁹ Njegova tvrdnja da je većina vjernika za župu nije bila neistinita. To potvrđuje sastanak vezan uz osnutak nove župe koji je Cecelja organizirao 1. lipnja 1939. godine u mjesnoj školi. Sastanku su se odazvala mjesna društva i ogranci Hrvatske seljačke stranke (dalje HSS): Hrvatska katolička žena, Žensko prosvjetno i humano društvo, Križarice, Križari, Mjesna organizacija Saveza hrvatskih obrtnika, Hrvatsko obrtničko pjevačko društvo "Nada", društvo Hrvatski Zagorac, Industrijska četa Ciglane Zagreb, Prosvjetno društvo radnika Ciglane "A.B.C.", Hrvatski sportski klub "Frankopan", Komunalna organizacija, Mjesna organizacija HSS - a i njezina Ženska grana. Općinu su zastupali načelnik Marenić i odbornici Banić i Črček, a državnu osnovnu školu u Kustošiji predstavljao je upravitelj Ante Kružić. Na sastanku je Cecelja obavijestio prisutne da će na otvorenje župe doći nadbiskup. Sva društva su potvrdila svoje sudjelovanje u priredbama za taj dan. Organiziran je i poseban odbor koji će upravljati svim priredbama i aktivnostima vezanim uz osnutak župe.⁶⁰

Radičević je podnio nadbiskupu svoj izvještaj i prijedlog, dok je Cecelja imao drukčije objašnjenje cijele situacije. Nadbiskup Stepinac trebao je donijeti odluku. Zaključci javne rasprave bili su nepovoljni, ali pripreme za osnutak župe odmaknule su daleko. Uz to Kustošija je bila vjernički zapuštena i župa joj je bila prijeko potrebna. Stoga je nadbiskup Stepinac unatoč svim prigovorima odlučio otvoriti župu. Obavijestio je Cecelju da nastavi s radom i pripremi sve za otvorenje župe.⁶¹

---

⁵⁵ Isto.

⁵⁶ Zapisnik..., Spomenica župe sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

⁵⁷ Isto.

⁵⁸ V. CECELJA, "Osnutak...", *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, 13. 11 1961., 245.

⁵⁹ Isto.

⁶⁰ *Glas za kulturno komunalni pregled*, 3. 6. 1939.

⁶¹ V. CECELJA, "Osnutak...", *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, 13. 11 1961., 245.

Osnutak župe

Konačnom odlukom nadbiskupa Stepinca o osnutku župe svako daljnje protivljenje bilo je bespredmetno. Nastavljen je rad na otvaranju župe. Župa je trebala biti otvorena na blagdan sv. Petra i Pavla 29. lipnja 1939. godine. Uzbudjenje je bilo veliko. Ne samo u Kustošiji nego i u cijeloj nadbiskupiji. U to vrijeme (4. lipnja 1939. godine) započela je proslava 50 " godišnjice beatifikacije bl. Nikole Tavelića. Zagrebački tjednik *Katolički list* istaknuo je: "U tom Zagrebačka nadbiskupija ima prvenstvo, pa to s velikom radošću ističemo. Eto Zagreb dobiva sad i župu bl. Nikole Tavelića...".⁶² Očekivala se skoro kanonizacija ovog blaženika, a župa u Kustošiji je prva župa posvećena u njegovu čast.

U Kustošiji se pripremala velika svečanost u povodu otvorenja župe. Poseban odbor sastavljen za tu priliku pripremio je program slavlja i priredbi. Program je predviđao da svečanosti počnu u 6 sati ujutro sv. misom u kapelici sv. Alojzija. U 7 sati održala bi se sv. misa za radnike Müllerove ciglane. Nadbiskup Stepinac stigao bi u Kustošiji oko 9 sati. Na Iličkoj mitnici, granici grada i općine, nadbiskupa bi dočekali predstavnici vlasti (načelnik općine i predstavnik sreza) i građanstvo. Zatim bi se u povorci krenulo prema središtu Kustošije (Radićevom trgu)⁶³ gdje bi nadbiskupa dočekao župnik i okupljeno građanstvo. U 9 sati i trideset minuta započela bi sv. misa na kojoj bi se otvorila župa. Poslije podne održala bi se akademija katoličkih društava u samostanu časnih sestara u Kustošiji. Program je bio tiskan⁶⁴ i dijeljen župljanima, a najavile su ga i neke zagrebačke novine.⁶⁵ Prilikom tiskanja letka s programom bila je izostavljena točka gdje načelnik i zastupnici dočekuju nadbiskupa na granici općine. Krnji letak je razbijesnio Marenića te je odbio sudjelovati u svečanostima. Tek nakon Ceceljinih molbi odustao je od svog nauma.⁶⁶ Ovaj događaj možda je bio slučajnost, ali postoji mogućnost da je bio i politički motiviran. Razloga za to bilo je više. Načelnik Kustošije imao je snažnu opoziciju. Marenić je bio vrlo zaslužan za odvajanje Kustošije od Vrapča, ali predbacivao mu se politički konformizam i oportunistički. On je bio osoba za sva politička vremena. Jedno vrijeme bio je blizak HSS " u, zatim Demokratskoj stranci i radikalima. Nakon uvođenja diktature približava se Jugoslavenskoj nacionalnoj stranci i Jugoslavenskoj radikalnoj zajednici.⁶⁷ Popuštanjem diktature i jačanjem opozicije predstavljao se pristašom hrvatskoga narodnog pokreta i dr. Vladka Mačeka. U tome ga nije sprječavala činjenica da na općinskim izborima 1938. godine nje-

⁶² *Katolički list*, 1. 6. 1939.

⁶³ Danas Trg siječanskih žrtava iz 1941. godine.

⁶⁴ Letak programa svečanosti za otvorenje župe, Spomenica župe Sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

⁶⁵ *Novosti* 29. 6. 1939., *Jutarnji list* 29. 6. 1939.

⁶⁶ V. CECELJA, "Osnutak...", *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, 13. 11 1961. str. 245.

⁶⁷ *Hrvatski glas, kulturno - politički tjednik Hrvata Kustošijanaca*, 9. 4. 1938.

gova lista nije bila potvrđena od HSS-a. Svoj uspjeh na tim izborima može zahvaliti činjenici da je bio najuvjerljiviji pristaša pripojenja Kustošije gradu Zagrebu, ali i svestranoj pomoći kustošijanskog lista *Glas*. Osim pripadnosti jugoslavenskim strankama načelniku se predbacivalo slabo financijsko vođenje općine i gospodarski nepotizam. Nekako u vrijeme otvaranja župe Marenić se našao u sukobu s nekolicinom svojih općinskih zastupnika oko oprosta općinskih nameta i nedovoljnoga rada na pripojenju gradu.⁶⁸ Niti protivljenje osnutku župe nije potpuno nestalo. Zbog svega toga Cecelja je 29. lipnja 1939. godine dočekivao sa strahom da se razne strasti ne razbuktaju i pokvare svečanost. Osim letka s programom odbor je izdao i proglas kojim je pozvao sve katolike Kustošijance na svečanost otvorenja župe.⁶⁹ I načelnik Marenić uputio je 28. lipnja 1939. godine građanima Kustošije poziv za sudjelovanjem u svim svečanostima od dočeka nadbiskupa na Iličkoj mitnici do njegova ispraćaja iz Kustošije.⁷⁰

Crkveno-pravnu stranu osnutka nove župe riješio je nadbiskup Stepinac 23. lipnja 1939. godine izdavanjem Dekreta o osnutku nove župe bl. Nikole Tavilića u Kustošiji koji je glasio: "Mi Alojzije po Božjoj i Apostolske stolice Milosti nadbiskup zagrebački saslušavši prvostolni Kaptol zagrebački, a sporazumno sa Kr. Banskom upravom Savske banovine ovime naredjujemo da se na teritoriju župe sv. Antuna zbog velikog porasta vjernika i olakšanja duhovne pastve u smislu crkvenoga zakona sa 29. VI. 1939. otvori nova župa pod imenom bl. Nikole Tavilića. Granice te nove župe bit će: Sa sjevera graniči nova župa sa župom Šestine od streljane pravcem na kuću Stjepana Jurateka tako, da Juratek ostane u župi bl. Nikole. Sa zapada graniči nova župa sa župom sv. Antuna od Juratekove kuće do kuće Miletić tako, da gornji i donji Kekliju ostanu u župi sv. Antuna. Od Miletića desnom cestom do Piščetekovog bunara tako, da lijeva i desna strana pripadne župi sv. Antuna. Od Piščetekovog bunara Kvaternikovom ulicom, preko dvorišta vile Dolovčak, na Milerovu ulicu tako, da desna strana ostane u župi bl. Nikole, a lijeva Sv. Antunu. Od Milerove ulice na potok Černomerac, a onda potokom Černomerac do Zagorske ulice, tako da lijeva strana potoka Černomerca pripada župi sv. Antuna, a desna novoj župi bl. Nikole. Sa župom bl. Marka Križevčanina ići će granica od Zagorske ul. potokom Černomerac do Karlovačke ulice. Zatim Karlovačkom ulicom do Jadranske ulice, a onda ravno Jadranskom ulicom na potok Kustošijak i to uvijek tako, da desna strana spomenutih ulica pripada župi bl. Nikole, a lijeva bl. Marku. Zatim će ići granica potokom Kustošijakom do naselja Berek, koje pripada župi Marije Pomoćnice. Prema Mariji Pomoćnici ostaje granica potok Kustošijak do potoka Vrabeščaka, a zatim na jugu potok Vrabeščak uz

⁶⁸ *Glas za kulturno komunalni pregled*, 22. 4. 1939.

⁶⁹ Spomenica župe Sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

⁷⁰ DA u Zagrebu, spisi općine Kustošija.

općinsku granicu na raskršće Zagrebačke ceste, te ceste Prečko i Donje Vrapče. Prema Vrapču od raskršća spomenutih cesta uz staru granicu župe Vrapče tako da sela Prečko, Donje Vrapče, Gornje Vrapče, Završje i Krvarići ostanu i dalje u župi Vrapče, a kuće s lijeve i desne strane Frankopanove ulice župi bl. Nikole Tavilića. Župska crkva te nove župe biće sadanja kapela sv. Alojzija, koja je vlasništvo čč. Sestara Presv. Srca Isusova. Ovom župom upravljat će u smislu crkvenog zakona sa svim pravima i dužnostima župnika svećenici, koje Mi ili Naši nasljednici na stolici nadbiskupa zagrebačkih kao takove imenujemo. U smislu crkvenog zakona canon 454 - 3 nova župa ima se smatrati inamovibilis. U župi bl. Nikole ustanovljujemo za sada 4 kapelanska mjesta. Dohotke župnika župe bl. Nikole Tavilića sačinjavat će: 1) štolarina kancelarijske pristojbe, 2) milostinja i darovi, 3) državni dodaci ili plaća, 4) dohodak od nardarbina koje će se stvoriti ili posebno za župu bl. Nikole Tavilića ili skupno za sve nove župe u Zagrebu, kako to pronadje za shodno duhovna oblast. Groblje bit će zajedničko sa župom Vrapče, odnosno sa zagrebačkim župama na Mirogoju. Bio osnutak ove župe na sve veću slavu Božju te na vječno i vremenito dobro vjernika. U Zagrebu, dne 23. lipnja 1939. Nadbiskup Alojzije Stepinac.”⁷¹ Dekretom je nadbiskup riješio sve nejasnoće oko rada nove župe i njezinih granica.

Osnutak župe trebalo je pravno regulirati i s državnim institucijama. Nadbiskupski ordinarijat uputio je o osnutku nove župe predstavku upravi Savske banovine. Ona je na nju dala pozitivan izvještaj koji je 27. lipnja 1939. godine upućen u Beograd vjerskom odjelu Ministarstva pravde Vlade Kraljevine Jugoslavije. Ministar pravde je 14. srpnja 1939. godine donio sljedeću odluku: “Uvažavajući izvještajem kr. Banske uprave Savske banovine od 27. juna 1939. broj 46823/II - 1 predloženu predstavku Nadbiskupskog Ordinarijata u Zagrebu broj 5616. odobravam, na osnovu Zakona o konkordatu iz 1855., IV. C. Sistematizaciju rimokatoličke župe Bl. Nikole Tavelića u Kustošiji time, da se u smislu Uredbe o dodacima na skupoću sveštenstvu Dr br. 88900/1925 čl. 4 dodaci odobravaju za župnika i dva kapelana uz redovne kongrualne pripadnosti.”⁷² Uprava Savske banovine uputila je 25. srpnja ovo rješenje općinskoj upravi u Kustošiji sa zahtjevom da se otisne u pedeset primjerala. Oni su se 7. kolovoza 1939. godine trebali istaknuti po cijeloj općini.⁷³

Nadbiskup Stepinac je u pratnji svog tajnika Franje Šepera stigao na Iličku mitnicu ujutro oko 9 sati na blagdan sv. Petra i Pavla 29. lipnja 1939. godine. Ovdje su ga dočekali sreski podnačelnik Huber, općinski načelnik Marenić s odbornicima te mnoštvo stanovnika Kustošije. Nakon uvodnih pozdravnih govora, povorka s nadbiskupom krenula je

---

⁷¹ Isto.

⁷² Isto.

⁷³ Isto.

prema središtu Kustošije. Na Radićevu trgu nadbiskupa su dočekali i pozdravili župnik Cecelja, predstavnici kustošijanskih društava, HSS “ a i škole. Kustošija je bila sva ukrašena cvijećem i okićena zastavama. Povorka se zatim uputila u kapelicu sv. Alojzija. Tu je nadbiskup Stepinac održao sv. misu uz asistenciju vrapčanskoga župnika Franje Horvata, prof. Josipa Šimečkog i salezijanca Dragutina Brumeca. Tijekom sv. mise pročitana je odluka o osnutku župe. Nadbiskup Stepinac održao je kratku propovijed u kojoj je naglasio da je to prva župa podignuta u čast bl. Nikole Tavelića, a osma nova župa u Zagrebu.⁷⁴ Objasnio je što ta nova župa znači za Kustošiju i zašto joj je dan za zaštitnika bl. Nikola Tavelić i pritom je istaknuo: “Znajući u kakvoj je pogibelji i Zagreb, osobito njegova periferija od mnogih rušitelja sv. naše vjere htio sam staviti vam pred oči uzor bl. Nikole Tavelića, da vidite kakva treba da bude naša vjera nepokolebiva i stalna...”⁷⁵ Sv. misom završila je glavna svečanost otvorenja nove župe. Na njoj je bio velik broj vjernika. Neki su pristigli iz Zagreba. Sama svečanost dojmila se i nadbiskupa. Kustošijanski *Glas* prenio je ove njegove riječi: “Za Kustošiju se govorilo, da vlada u njoj razvratnost i koješta drugo. Nikada nisam u to vjerovao, a vidim da se nisam ni prevario, jer veliki broj ljudi koji je bio prisutan današnjem svečanom činu, dokazom je da sam imao pravo. Kustošiji je odavno bila potrebna samostalna župa i svećenik, stoga sam izašao ovoj potrebi ususret i dao Kustošiji jednog od svojih najboljih svećenika, i vjerujem da se na nj neće moći nitko potužiti. Želim Kustošiji i svim vjernicima svaki napredak i sreću u novoosnovanoj župi.”⁷⁶ Poslije podne razna kustošijanska društva priredila su svoje priredbe i zabave. Nadbiskup Stepinac posjetio je Akademiju katoličkih društava Kustošije i slavlje radnika Ciglane Müller donirajući novčani prilog njihovu radničkom prosvjetnom društvu A.B.C.⁷⁷ Nakon toga nadbiskup je u večernjim satima zajedno sa svojom pratnjom napustio Kustošiju.

Ovako velika crkvena slavlja za Kustošiju su bila rijetkost. Osnutak župe označio je u životu vjernika ovoga zagrebačkog predgrađa početak novog razdoblja. U sljedećem vremenu župa je trebala saživjeti s vjerničkom zajednicom i stati na svoje noge. Pri tome je trebalo svakako održati obećanje da se za uzdržavanje župnika i crkve neće ništa tražiti od mještana.

---

⁷⁴ *Novosti*, 30. 6. 1939.

⁷⁵ *Hrvatska straža*, 1. 7. 1939.

⁷⁶ *Glas za kulturno komunalni pregled*, 4. 7. 1939.

⁷⁷ Isto.

Zaključak

Nadbiskup Stepinac provodio je svoj naum o osnutku novih župa unatoč svim teškoćama koje su se javljale. Za nove župe tražio je mlade i revne svećenike koji bi se uhvatili u koštac sa svim problemima. Nakon osnutka on se i dalje o župama brinuo i štitio ih svojim utjecajem. Slično je bilo i u Kustošiji. Odabran je mlad i ambiciozan svećenik. Nikakvi problemi nisu mogli zaustaviti naum nadbiskupa. Čak ni pragmatičan prijedlog i izvještaj predstavnika Prvostolnog kaptola da se u Kustošiji odustane od župe i osnuje kapelanija. Nove župe su u Zagrebu usred povećanog broja stanovnika i vjernika bile neophodne. Njima je poboljšan vjernički život. Rad nadbiskupa na njihovu osnivanju dobio je dalekosežne posljedice. Važnost koju je imao osnutak novih župa došao je do izražaja u godinama nakon Drugoga svjetskog rata kada su komunističke vlasti onemogućavale kvalitetan vjernički život, svećenički pastoralan rad i osnutak novih župa. Zato su nove župe koje je nadbiskup osnovao prije 1945. godine bile temelj pastoralnog rada i dušobrižništva među stalno povećanim brojem gradskog stanovništva u komunističkom razdoblju. O važnosti koju je imao osnutak novih župa najbolje svjedoče riječi nadbiskupa koje je izrekao u razgovoru s krašičkim župnikom Josipom Vranekovićem za vrijeme svoga zatočeništva: "Što bi danas bilo da nismo u pravo vrijeme osnovali župe u predgrađu Zagreba? Mnogi su se protivili tome planu... Osnivanje novih župa mnogi su nazivali pustolovinom; no, danas se jasno vidi, da je to bio rijetko uspijeli pothvat. Kako sreće da smo u tome još više učinili."⁷⁸

SUMMARY

THE ESTABLISHMENT OF THE PARISH OF ST. NICHOLAS TAVELIĆ IN KUSTOŠIJA

Archbishop Stepinac work left an important legacy in the life of the Archbishopric of Zagreb. Due to his pastoral efforts, a number of new parishes were established in Zagreb and its environs, including the parish of St. Nicholas Tavelić in Kustošija. By reconstructing the process of establishing this parish, it is possible to shed light on associated problems such as the attitudes and reactions of Church institutions, the laity, the general public and government authorities. Today Kustošija is an integral part of the municipality of Zagreb, but at the time when the parish was founded it was a typical suburb.

---

⁷⁸ A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac...*, n.dj., 169.